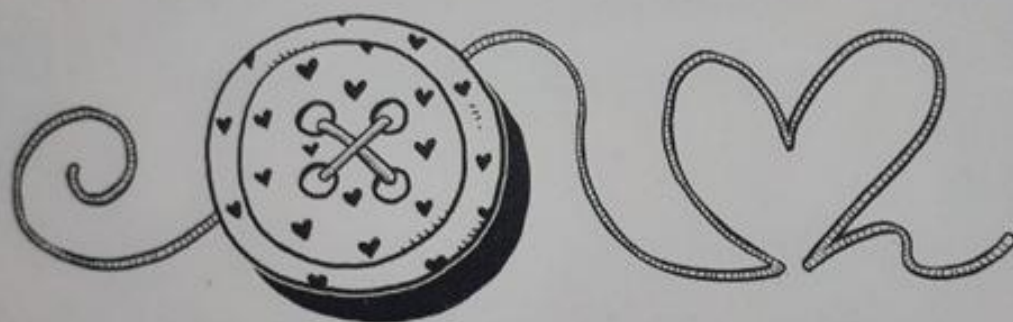

Јасминка Петровић

● ДУГМЕТУ
И СРЕЊИ

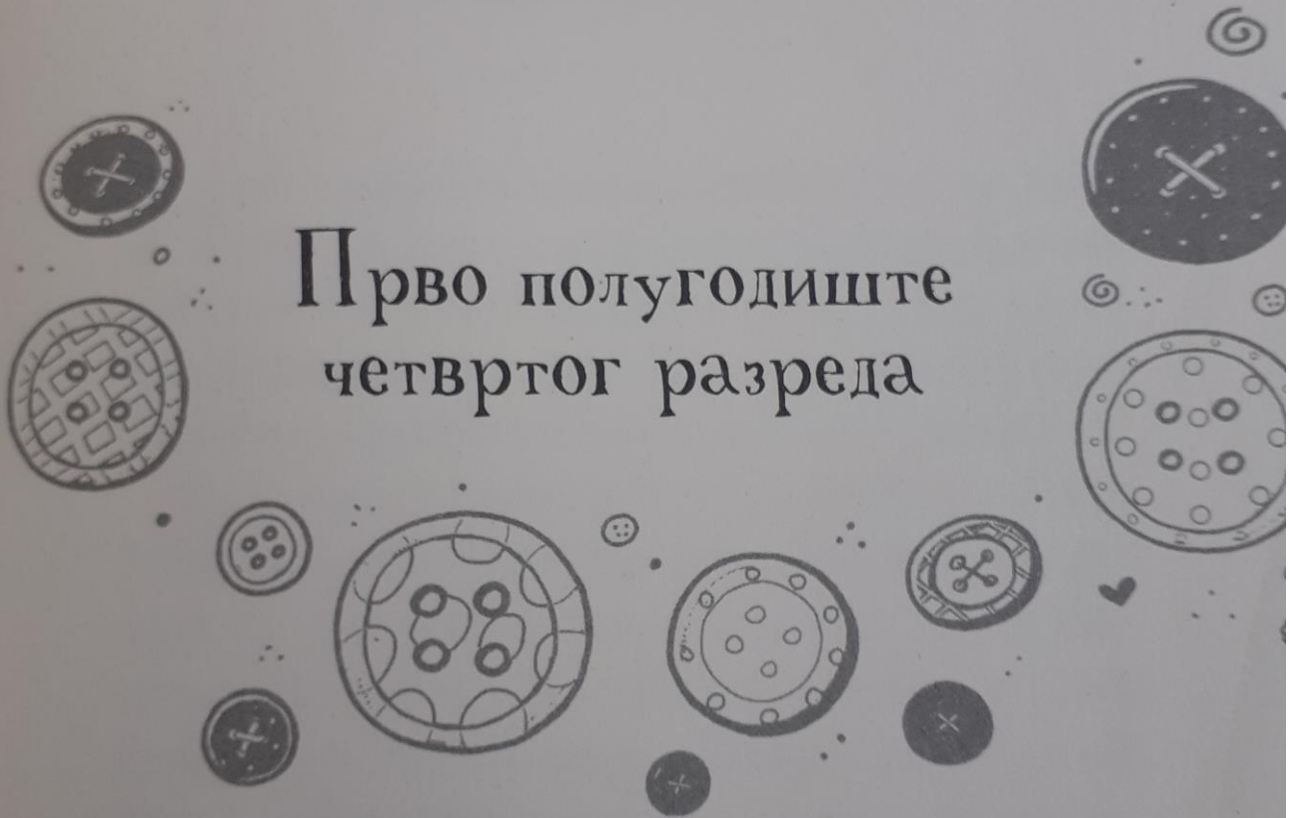

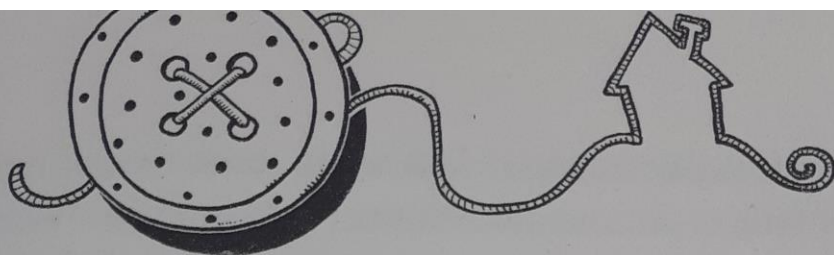
Илустровао
Добросав Боб Живковић

Креативни центар

Прво полугодиште
четвртог разреда

ЈОВАН

Неки људи баш немају среће! Ево, на пример, ја. Уместо да се родим као фудбалер, пилот или пијаниста, родио сам се као особа са инвалидитетом. Тако за мене кажу лекари и психолози јер болујем од једне врсте парализе.

Моје име је Јован, али ме деца зову – Мута, Кљака, Зрика, Трта, Бангави, Блеја, Дилеја и тако то. Уосталом, зовем и ја њих по надимцима, па смо 1 : 1. У првом разреду је било страшно и мени и њима. Само кад се сетим! Мама каже да ће учитељици подићи споменик, јер да није било ње, исписали би ме из ове школе и уписали у неку специјалну. Сад је много лакше. Навикли смо се једни на друге. Чак ме нека деца зову на рођендане. Понекад и одем,

кад ме мама натера. Али мени је на тим рођенданима страшно досадно. Превише је буке и гужве. Онда ја углавном седим у неком ћошку и гледам како остали лудују. Код мене дођу само ако треба нешто да им причувам. Спусте ми у крило мобилни, дуксерицу, тањир с тортом или шта већ ... и наставе да јурцају. Ја му на тим рођенданима дођем као нека баба. Ужас!

Од вршњака су ми ипак много гори одрасли. Кад ме сретну на улици, заобилазе ме у широком луку, окрећу се на другу страну. Понекад се подгуркују, шапућу, загледају ме, врте главом. За неке сам чудан, за неке страшан. Има и оних који тужно уздишу и мрмљају *јадничак*. Ти ме највише нервирају! Зато најрадије седим у својој соби. Сам.

Једном ме је мама наговорила да кренем с њом у град. То је био хорор. Вукла ме је од продавнице до продавнице. Ем сам се уморио, ем сам се сморио. Кад смо дошли до парфимерије, сео сам на степеник и рекао:

– Даље не идем! Чекам те овде.

Парфеми, креме и сапуни ме не занимају. Нимало. Степенице ме плаше. Веома. Не знам

да ли ми је теже да се пењем или силазим. Сви пиље у мене, па се сав презнојим. Не могу сам, а блам ме је да се држим за маму. Док савладам један степеник, прође вечност. Осећам се као алпиниста на Хималајима. Све у свему – ужас!

И док сам тако седео испред продавнице и чекао маму, нека жена ми је ставила у крило педесет динара. Дошло ми је да је гађам оним новцем и да заурлам насред улице:

– Па нисам ја просјак, ја сам Јован!

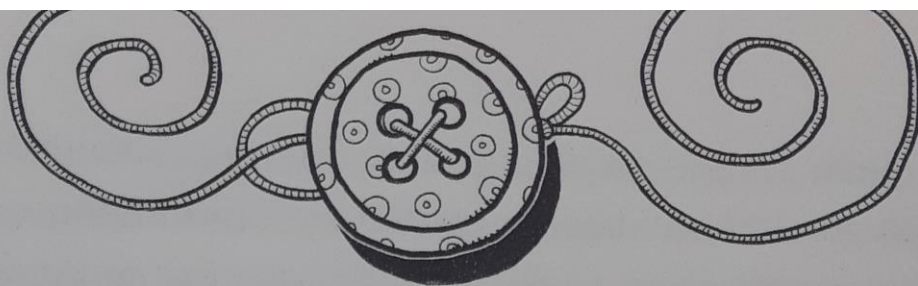
Међутим, ништа нисам урадио. Заледио сам се као поток. Кад се мама вратила, одмах је приметила да се нешто ружно догодило. Брзо је спустила кесе на тротоар и села поред мене.

– Шта је било? Реци ... Јоване, чујеш ли шта те питам?

Нисам хтео ништа да јој кажем. Знам каква је. Искидала би се на резанце. Осим тога, нисам ја више мали па да јој баш све причам. После тога ми је само било криво што оној жени нисам дао своје наочаре и што јој нисам казао:

– Овако ћете боље да распознајете људе на улици, а наочаре сте добили за педесет динара.

Тако је то код мене. Кад се збуним, постидим или уплашим, само се заледим, а тек касније се сетим шта сам све могао да кажем и урадим. Тата ме убеђује да је он био исти такав и да је научио да разговара с људима тек кад се запошлио. Никада не бих рекао да је мој тата био стидљив и ћутљив кад је био мали. Ко зна, можда и ја једног дана од потока постанем река, и то нека велика река која се никада неће заледити. Ко зна. Можда.

ДУГМЕ

Да се разумемо, знам ја врло добро како изгледам, имам, брате, огледало, али зар ти људи нису у стању да на мени виде и нешто лепо?! Рецимо, моје трепавице. Па не, стварно! Није да се ја сад нешто хвалим, него је то тако. Кад год одем на контролу код докторке Симоновић, она каже:

– Овако лепе трепавице у животу нисам видела!

И ја шта ћу, морам да се насмејем. Чак и кад нисам расположен.

Прошлог лета сам био у болници. Имао сам операцију ноге. Било ми је грозно. То је оно осећање када човеку није ни до чега и ни до кога, а најмање му је до самог себе. Е, у таквом

једном стању завучем руку у болничку пиџаму и имам шта да нађем – дугме. Најобичније пластично дугме. И то бело. Али кад сам се мало боље загледао у њега, имао сам шта и да видим. Горње две рупе су се претвориле у очи, а доње две у уста. Дугме ме је гледало. Гледало и смејало се. Насмејем се и ја њему.

– Здраво, ја сам Јован.

– Здраво, Јоване, ја сам Дугме.

Волим кад ме зову по имену јер је моје име баш лепо. Јован. Добио сам га по деди. Нас двојица смо могли сатима да разговарамо, и то о разним темама. Чак смо једном причали о вампирима и духовима. Највише сам волео дедина питања. Одрасли ме обично запиткују нешто досадно, као, на пример:

– Шта је било у школи?

Једино ме је деда питао:

– Јоване, шта ћеш да радиш за време распуста?

Када је деда умро, нисам имао с ким да правим планове. Био сам очајан. И тужан. И усамљен. И плакао сам. И плус сам био у болници. И било ми је грозно. Већ сам објаснио шта значи реч *грозно*, па нећу да се понављам.

То моје дугме се појавило изненада и, морам да признам, одмах ми се допало. Било је радосно и стрпљиво, а баш ми је то било потребно. Око мене су сви углавном имали забринута лица и кратке живце. Једино је дугме, то јест Дугме, било насмејано и опуштено. Очигледно да сам и ја њему био симпатичан. Некако смо се препознали и зближили. Имао сам поверења у њега и рекао сам му све што ми је било на души. Кад сам завршио, Дугме ме је саветовало:

– Јоване, то што си ми сад испричао запиши у свеску!

И ја сам га послушао. И било ми је одмах лакше. Тај обичај се наставио. Кад ми је тешко, појалим се Дугмету, а после тога све то ставим на папир. У почетку сам се много мучио. Требало је да пазим и како ћу држати оловку и шта ћу писати. С временом сам се извежбао. Слова су ми постала уједначена, а реченице разумљиве.

Било је дана када је и Дугме било лоше воље, па бих га засмејавао. Смишљао сам смешне речи. Рецимо – *ђонозври, ѿлехоѿрес, љубомиц* и све тако. Једном сам му чак смислио и смешну песму.

Од козе до кекса

Коза воли купус.
Купус воли кишу.
Киша воли кров.

Кров воли кућу.
Кућа воли кваку.
Квака воли кључ.

Кључ воли Каћу.
Каћа воли колач.
Колач воли крем.

Крем воли крофну.
Крофна воли квасац.
Квасац воли кекс.

Чим би се Дугме орасположило, одмах би ми рекло:

– Јоване, то што си ми сад изговорио запиши у свеску!

И тако је почело то моје писање. Учитељица је код мене приметила промене и све чешће ме

је хвалила. Рекла би пред свим ученицима да су ми врло занимљиви састави, да имам богату машту и леп рукопис. Ја бих тада поцрвенео у лицу и погледао у клупу. А шта друго човек да уради кад се постиди...

Једном је учитељица стала испред табле, високо подигла моју свеску и казала:

– Децо, погледајте како изгледа Јованов домаћи задатак. Прегледно, уредно, тачно! Рукопис за пример! Нема правописних грешака, тема погођена... Браво, Јоване! Чиста петица!

Деца су одједном почела да тапшу. Сама од себе. Скроз сам се збунио. Нисам знао где да гледам. Овог пута сам се стидео више него икад раније. Када сам мами испричао шта се догодило, она се одушевила. Уопште се није стидела. Само се радовала.

Те вечери тата је дошао касно с посла, био је уморан и нерасположен, тако да њему није било ни до чега, а најмање до мог рукописа.

ПРИЈАТЕЉСТВО

Због те моје дијагнозе морам сваког дана да идем на вежбе. Сав се најежим кад чујем оно мамино:

– Јоване, спремај се! Крећемо за пола сата!

Значи, без обзира на то да ли гледам у једну тачку или се лудо забављам, истог тренутка морам да устанем и почнем да се спремам. Наравно, маму не занима ни да ли напољу сија сунце или с неба падају бетонске плоче; да ли сам управо почео да гледам филм или ми је остало још две странице да завршим читање књиге; да ли је уторак или петак... За маму су те вежбе изнад свега и изнад свих. Посебно ме нервира кад ми каже:

– Јоване, ти мислиш да се мени иде?

Ако су се и мени и њој те вежбе попеле наврх главе, зашто их онда лепо не скинемо с дневног реда? Али мама се никада не би са овим сложила. Никада.

У колима обично ћутимо јер смо обоје љути – она зато што каснимо, а ја зато што мрзим те вежбе. Истовремено су ми и страшно досадне и страшно тешке. Мама каже да је то немогуће и да ја претерујем и ако бих прекинуо с вежбањем, да би ми се здравствена ситуација погоршала. Видео бих ја њу када би била на мом месту и када би требало десет пута да подигне увис руку или ногу. А плус да је то и боли, а не може да се дерња, него мора да трпи. У повратку кући атмосфера у колима је увек много боља. Обоје смо задовољни јер су се вежбе завршиле.

Откако се Дугме појавило, живот ми је постао много лакши. Имам коме и да се пожалим и да се похвалим. Дугме углавном ћути. Тек понекад нешто каже. За мене је важно само да знам да је у мојој близини и да ће ми прискочити у помоћ ако је потребно. Ваљда сам због тога постао опуштенији. И у школи и на

вежбама. Има још нешто! Почео сам брже да се спремам па свуда стижем на време. Чак и на терапију. Мама и тата су приметили ове промене, па ме кришом гледају и загледају.

– Јоване, јеси ли се ти заљубио? – задиркују ме. Њима је то, видим, забавно. Не схватају да ме вређају. Можда се ја једног дана и заљубим, али ко ће се заљубити у мене? Ко?! Нико! Мени је тешко и пријатеља да нађем, а камоли симпатију.

Откад знам за себе, маштам о томе да имам пријатеља. Кад сам био мали, замишљао сам како се с њим играм и размењујем играчке. Данас замишљам да седимо и разговарамо. Пријатељ ти увек жели добро. Кад нешто не умеш да урадиш, он ти помогне. Чува твоје тајне. Ако те неко зафркава или напада, одмах стане на твоју страну и теби је лакше. Међу пријатељима нема подсмевања, само има засмејавања. Добро, понекад се пријатељи посвађају, наљуте један на другог, али се брзо помире. Кад некога волиш, онда му и опростиш. Не мораш ништа да му кажеш, само станеш поред њега и загрлиш га. И пријатељу је све јасно. Загрли и он

тебе. Пријатељи су повезани невидљивим тракама које могу бескрајно да се развлаче, тако да су пријатељи увек и заувек повезани. Чак и када су у различитим галаксијама.

Срећан сам што имам Дугме. Истина, не могу да га загрлим, али зато могу да га држим у руци кад ми је нека фрка. Рецимо, кад пролазим поред Кобре. Он је завршио нашу школу, али и даље долази у школско. Грозно се понаша. Малтретира све редом – и децу, и наставнике, и психолога. Чак и домара. Неколико пута сам закаснио на час јер сам чекао да се Кобра склони са школског улаза. Више то не радим. Стегнем Дугме, гледам испред себе и баш ме брига шта Кобра добацује. Може да истетовира још десет змија, више га се не плашим. Моји планови су сасвим другачији од његових. Мене занима писање прича. Само штета што немам компјутер јер не бих морао оволико руком да преправљам и преписујем. На компјутеру бих само *клик, клик* и готово. Међутим, кад ту тему поменем мами и тати, они ми кажу:

- Јоване, имаш компјутер, не измишљај!
- Стар је!

– Сад није тренутак за нов. Стрпи се мало!
Не смем да им признам да ми компјутер
више не ради јер сам по њему пролио сок од
кајсије. Зато приче пишем у свеску. Засада их
имам пет. Једна је скроз луда. Ни сам не знам
како ми је пала на памет.

О храбрости

Ако иза угла угледам угао, а иза другог
угледаног угла угледам још један угао, иза којег
је још много углова које ћу угледасти, значи да
сам окружен угловима и да је крајње време да
изађем на хоризонт! Па шта буде – биће!

Тата се одушевио причом. Цркô је од сме-
ха. Рекао је да му личи на стрип Алан Форд и
да сам га подсетио на младост. Мој тата је био
панкер. Имао је бенд. Свирао је бубњеве и пи-
сао текстове песама. Данас продаје медицин-
ску опрему и стално негде путује. Када му кли-
јенти дигну притисак, стави слушалице на уши

и пусти *Рамонсе*. Мама каже да није нормалан и да ће добити отказ.

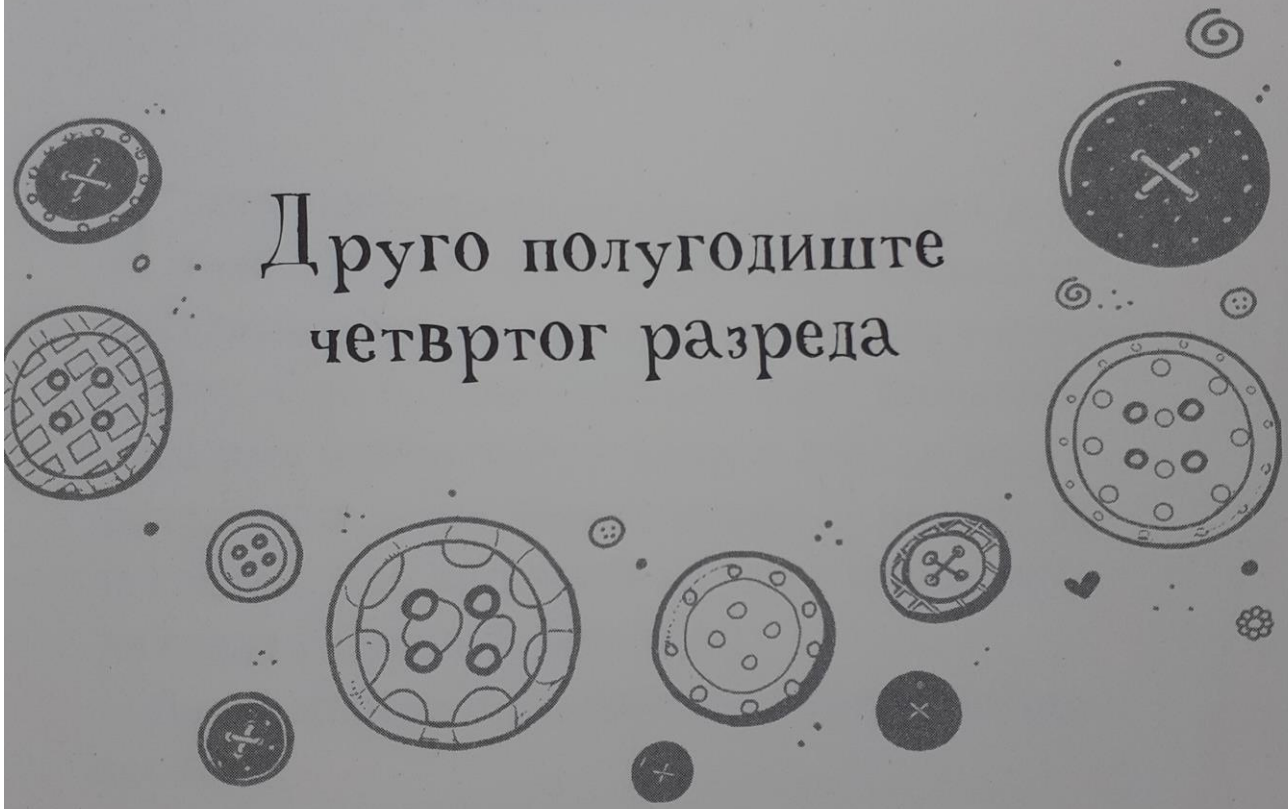
Мама се исто допала моја прича. Рекла је да је скроз откачена и да се по њој може направити сјајан видео-рад. До мог рођења мама је била савремена уметница, а после мог рођења постала је савремена мама. Више не прави уметничке радове за галерије. Сада украшава паное у школи. Учитељица је пресрећна.

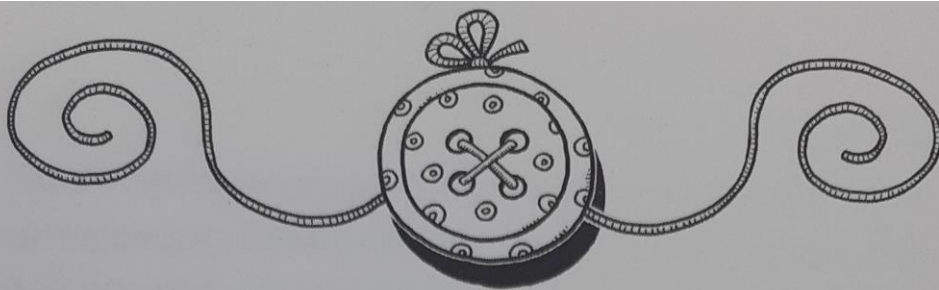
Учитељици се прича *О храбрости* није допала. То сам видео по њеној фаци док је читала. Она има мало другачији укус од маме и тате, мада је на крају ипак рекла:

– Фино, Јоване, фино, али можеш ти и боље. Само настави да пишеш.

Што се мене лично тиче, веома сам задовољан. Прича ми се много свиђа.

Друго полугодиште
четвртог разреда

МИЛИЦА

Таман човек помисли како овај живот и није тако лош кад – деси се Милица. Милица се доселила у мој комшилук и уписала се у моју школу. Она не само што има лепе трепавице него има и лепе очи, и косу, и зубе, и нос, и руке, и ноге, и све. Толико је лепа да не могу да је гледам. Као што човек не може голим оком да гледа у Сунце. Е, баш тако!

Да ствар буде гора, кад год се сретнемо, она ми каже:

– Здраво, Јоване – и насмеје се.

Целе зиме сам смишљао шта да је питам и нисам смислио ништа паметно. А онда је дошло пролеће. Срео сам је баш испред моје зграде. Пришла ми је из чиста мира и почела

да ми показује неку игрицу на мобилном. Кли-
мао сам главом, мада нисам имао појма шта
гледам. Најрадије бих гледао у њу, али нисам
смео. Шта ако примети да ми се свиђа? И онда
... сасвим случајно ... у једном тренутку ... Ми-
лица ме је додирнула руком. Ја само што се ни-
сам срушио. Као да сам доживео струјни удар.
Једва сам дошао кући, толико сам се тресао. С
врата сам почео да вичем:

– Зашто сам баш ја добио овакво тело? Зашто?!
Нећу више да пишем! Нећу компјутер! Нећу да
идем у школу! Нећу да виђам Милицу! Нећу ни-
шта! Ништа ми не треба! Хоћу само друго тело!
Хоћу правог пријатеља, а не ово глупо дугме!

И тада сам га зафрљачио кроз прозор. Дугме
је упало у траву, а ја сам се бацио на кревет. С
патикама.

– Никада нећу моћи да одвежем себи пертле!
Никада! – јецао сам.

– Али ћеш моћи да развеселиш сваког живог
створа. Ти си пун љубави, доброте, маште... –
мама ме је миловала по коси.

Те ноћи нисам ока склопио. Мама такође.
Пред зору тата се вратио са службеног пута.

Кад је видео на шта личимо мама и ја, престравио се. Хтео је одмах да зове докторку Симоновић, али му ја нисам дао.

– Овог пута ме нико не може утешити. Нико! – рекао сам кроз сузе. Тата се само спустио на столицу и заћутао. Није ни јакну скинуо.

Па не, стварно! Докторка Симоновић би се загледала у моје трепавице, а ја не бих могао да се насмејем. Могао бих само још више да се расплачем. Она то није заслужила. Ако не могу да јој се насмејем, нећу ни да је видим. Оног дана, када је умро деда Јован, седела је поред мог кревета у болници и држала ме за руку. Остала је поред мене све док нисам заспао.

Све у свему, после оног сусрета с Милицом три дана нисам ишао у школу. Лежао сам на кревету и гледао у плафон. Нисам био ни гладан ни жедан. Био сам само уморан. Много уморан. Четвртог дана сам се пробудио и стао на прозор. Погледао сам у двориште испред зграде и сетио се Дугмета. Сишао сам и почео да га тражим. Провлачио сам руке кроз траву. Нашао сам три пужа, седам бубамара, брдо маслачака, две издуване лопте и једног

жутог мачка. Дугме нисам нашао. Дошло ми је да легнем у траву и ударам песницама о земљу. Толико сам био љут на себе.

– Како сам могао то да урадим? Како? – понављао сам.

И ко је тада наишао? Милица. Питала ме је шта тражим, а ја сам јој рекао да тражим једно обично пластично дугме. И то бело. Не знам како, али она је одмах схватила да није реч о безвредној ситници, већ о врло важном предмету. Без речи је чучнула и почела да чепрка по трави. Тражили смо тако, тражили и нисмо га нашли. Био сам очајан. Опет ме је ухватио онај страшни умор. Нисам имао снаге да трепнем, а камоли да се померим. Притискао ме је осећај кривице.

– Шта ако га никада не нађем? – промуцао сам. – Како ћу да живим без Дугмета? Како?

– Не брини! – мирно је рекла Милица и почела да кида дугмад са своје одеће.

И да скратим причу, тог дана сам изгубио старог пријатеља, а стекао нову пријатељицу. Био сам врло збуњен. Као кад истовремено сија сунце и пада киша, па не знаш да ли да се смејеш или

да плачеш. Онда ме је Милица погледала равно у очи и предала ми сву своју дугмад. И ја шта ћу, насмејем се.

Откад знам за себе, знам за невољу. Али захваљујући Милици, сазнао сам и шта је то срећа. То је онај осећај кад волиш што си ти баш ти, а ниси тамо неко други.

ГЕПАРД

Једном смо се Милица и ја враћали заједно из школе. Корачали смо једно поред другог и гледали испред себе. Без речи. Што се мене тиче, могу сатима да ћутим. Маму то страшно нервира и зато ме сваки час нешто запиткује. Ако јој одмах не одговорим, онда тек полуди, па ме затрпа питањима. Тог дана сам био сасвим другачији. Нешто изнутра ме је терало да брбљам. Покушавао сам да се обуздам јер сам видео да Милици није било до приче. Нисам хтео да будем досадан као моја мама. Држао сам чврсто затворена уста, да ми случајно нека реч не би побегла напоље. Целог тог дана Милица је била лоше воље. За њу је то реткост. Она у свакој невољи пронађе нешто добро. За

разлику од многих других. Рецимо, код мене је увек неко помрачење ... или Сунца или Месеца.

Док смо чекали да се укључи зелено светло на семафору, Милица је дубоко уздахнула. На крају сам одлучио ипак да проговорим. Хтео сам да јој испричам неки виц, да је насмејем, међутим, из мене је изашло нешто сасвим друго. Нешто врло глупо.

– А где је твој тата?

Био сам у чуду од сопственог питања. Пожелео сам да се ишамарам. Насред улице. Шта мене брига где је њен тата. И њен и било чији други. На првом месту, ја никад не знам где је мој тата.

– Изгубио сам Дугме, а ево сад ћу и Милицу! Који сам ја случај! – прекоревао сам себе. – Све сам упропастио. Све.

Милице се лице смрачило као пред страшно невреме. Сваког тренутка сам очекивао плусак из њених очију. Желео сам да нестанем, да се негде сакријем, да побегнем. Али ја једва ходам, а камоли трчим. Значи, морао сам да истрпим сву ту непријатност.

– Ако ишта на свету мрзим, онда су то глупа питања! – беснео сам у себи.

Моја мама такође мрзи кад је људи запиткују. Нарочито мрзи кад је питају – А зашто је ваш син такав? Мама каже да нема ништа горе од љубопитљивих људи.

Кришом сам гледао Милицу. Никада није била овако ћутљива. И тмурна. Само је ходала и гледала напред. И шта сам ја могао друго него да идем поред ње и такође гледам испред себе. Кад смо пролазили кроз парк, скроз сам се сморио. Једва сам се кретао. У таквом стању нисам могао ни напред ни назад. Морао сам да седнем. Прва клупа у парку била је моја. Чак сам хтео да ставим ранац испод главе и легнем. Да се приберем. Милица је села поред мене. Баш сам се изненадио. Мислио сам да ће продужити кући и да ме никада више неће ни погледати. Међутим, погрешно сам. Не само што ме је погледала него је и одговорила на моје питање:

– Мој тата има другу жену. Он више не живи с нама.

И док сам панично размишљао о својој следећој реченици, да случајно опет нешто не лупим, Милица ме је предухитрила. Прешла је на сасвим другу тему.

– Јоване, знаш ону игру *Да сам ја животиња*, која бих животиња била...?

Мислим да је та клупа у парку лековита, јер чим смо сели на њу, одмах нам је било боље. Милица се опет осмехивала, а ја сам био спреман за игру.

– Да сам ја животиња, био бих ... ммм... Био бих ... гепард! – узвикнуо сам.

– Зашто баш гепард?

– Зато што је то најбржа животиња на копну. Претрчи двадесет девет метара у само једној секунди. Кажу да је гепард бржи од поршеа. Има статус *осетљиве*, то јест *угрожене* врсте. Тело му је витко, а ноге дуге. И још нешто, гепард има огромно срце.

– Јоване... – Милица се мало замислила. – Знаш ... ти помало личиш на гепарда.

– Хм, па не знам баш! – био сам затечен.

– Добро, ти не трчиш брзо, али зато брзо размишљаш! Брже од поршеа.

Милица се засмејала, а убрзо сам јој се и ја придружио. А шта сам друго могао да урадим? Нико ми ништа лепше није рекао у животу. Чак ни докторка Симоновић.

Ја гепард!

МИРКО

Раније ми је време ужасно споро пролазило. Дан ми се отегне као жвака. Али откако се дружим с Милицом, ствари су се промениле. Имам утисак да ми неко краде време. Часна реч! Ништа не могу да стигнем.

Милица и ја смо се веома зближили, толико да сам јој открио своју тајну – да пишем приче. Седели смо на оној истој клупи у парку и ја сам јој прочитао све што сам написао. Кад сам завршио, склопио сам свеску.

- И? – подигао сам обрве. – Шта мислиш?
- Мислим да си ти баш храбар!
- Ма какве су приче? То те питам – био сам нестрпљив.
- Приче су страва!

– Милице, буди искрена! Скроз искрена! – треперио сам од узбуђења.

– Кажем ти, приче су страва! Не знам како то да ти објасним... Никада ми се ништа слично није догодило... Осећала сам сваку твоју реч...

Вртео сам свеску по рукама. Врућина ми је ударила у образе.

– Је л' стварно тако мислиш? – хтео сам да проверим још једном. Да будем сигуран да јој се свиђају.

– Стварно – рекла је Милица кратко и погледала ме равно у очи.

Свеска се постепено смиривала у мојим рукама. И образи су ми се охладили. Одахнуо сам. Али већ следећег тренутка сачекало ме је ново изненађење.

– Јоване, имам и ја једну тајну... – осмехнула се Милица и наставила. – Али обећај да је никоме нећеш рећи.

– Обећавам – био сам радознао. Хм, можда и она пише приче.

– Имам симпатију – тихо је рекла.

– Симпатију... – поновио сам за њом.

Милица је климнула главом, а ја сам се за-
пањио. Тако нешто уопште нисам очекивао. И
мени се она свиђала, али јој то никада не бих
рекао. У животу.

– Знаш... – наставила је шапатам. – Свиђа
ми се Мирко.

– Мирко – опет сам поновио за њом, а она је
поново климнула главом.

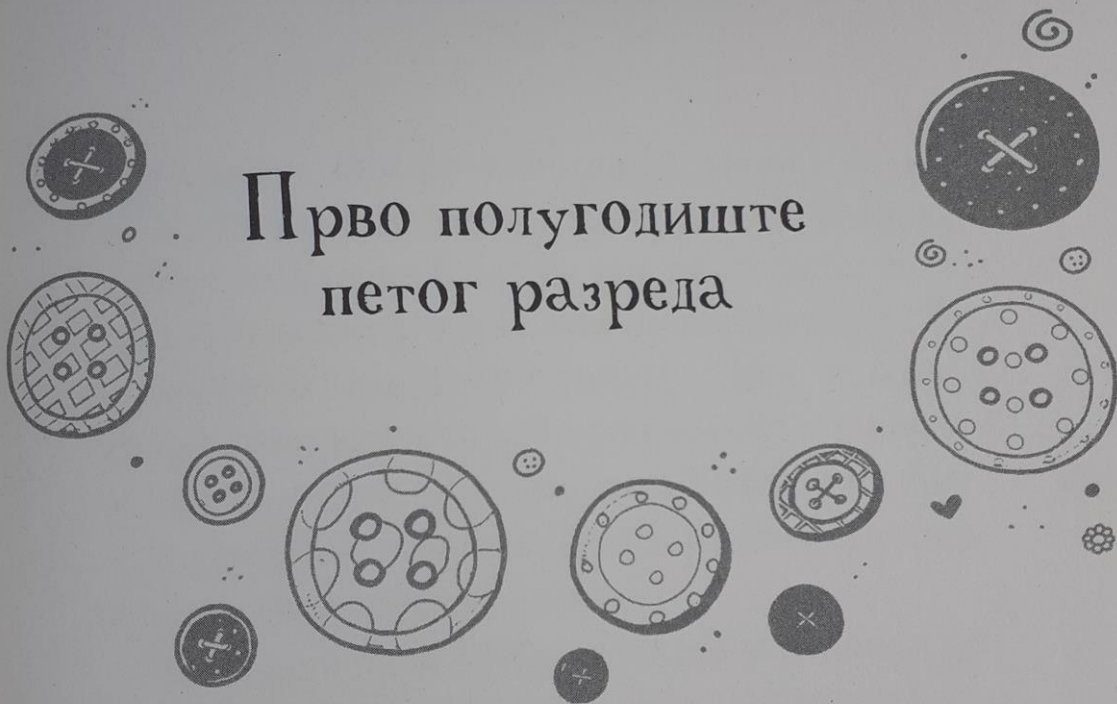
Милица је заиста пуна изненађења. Ухва-
тио сам дугме на кошуљи и почео да га вртим
у круг. Она је потом причала нешто о том Мир-
ку, а ја је нисам слушао. Само сам климао гла-
вом. На крају је устала. Ставила је ранац на
леђа и рекла:

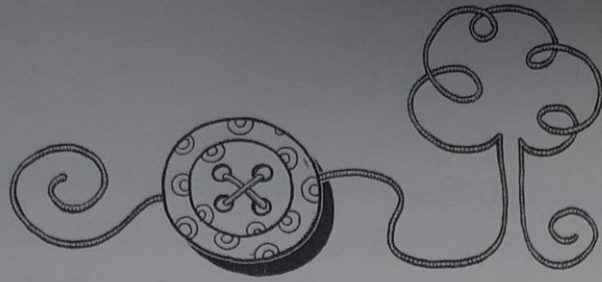
– Јоване, ти си ми најбољи пријатељ. Шта бих
ја без тебе?

Толико тога сам хтео да јој кажем у том тре-
нутку, али нисам. Опет сам се заледио као по-
ток. Она је отишла кући, а ја сам остао да се-
дим и вртим дугме. Кад ми се дугме откинуло,
кренуо сам и ја полако.

Те вечери сам написао прву песму. Назвао
сам је Али нисам.

Прво полугодиште
петог разреда

КЛУПА

Коначно сам дочекао да се заврши летњи распуст и да видим Милицу. Она је ишла најпре код једне бабе, па код друге бабе, па с татом на море, а онда с мамом на Златибор. Зато време ја сам чувао Београд ... или, тачније, чувао сам своју собу. По врућини ми се нигде и не иде. Мама ме је два пута одвукла на Аду и то сам једва издржао. Вежбе не помињем јер не спадају у слободно време.

Мени се и даље свиђа Милица, а Милице се и даље свиђа Мирко. Међутим, Мирку се не свиђа Милица, већ тамо нека Тијана. Ко се свиђа Тијани, то не знам, а и баш ме брига. Ја ту девојчицу и не познајем. Не могу сад о свима да бринем. Доста је то што сваког дана покуша-

вам да развеселим Милицу. Њој је све грозно: и што је Мирко не воли, и што се доселила у нов крај, и што је дошла у нову школу, и што јој се мама и тата разводе, и што је изгубила дугме на хаљини.

– Ту хаљину сам добила од тате – савила је главу и плакала.

И шта сам ја урадио? Покидао сам сва своја дугмета и дао сам их Милици. И она се насмејала. Исто тако је и она мене развеселила када ми је било тешко. Али једанпут. Ја сам због ње кидао дугмета сваког дана. То је веселило и мене и њу. Церекали смо се као неки клинци. И било нам је супер. Једино је моја мама полудела.

– Јоване, ти си немогућ! Шта радиш с тим дугметима? Не могу више да их ушивам! – рекла је љутито и склонила иглу и конац у фиоку.

– Извини, мама. Знаш, ја то радим због Милице! – слегнуо сам раменима.

Мама ме је тако зачуђено погледала да сам морао све да јој испричам. По реду. Она ме је слушала и гледала и слушала, а на крају ме је загрлила и рекла:

– Е мој Јоване...

Морам да признам да нисам баш схватио да ли је мама у том тренутку била тужна или весела. Питам се да ли је и она сама знала како се осећа. Тек, од тог дана мама је престала да ме зове Јоцо, Јовице, Јокице, Јоле и слично. Почела је да ме зове Јоване и ја сам био пресрећан због тога. Људи, немате појма колико ја волим своје име. За разлику од Милице. Она своје име не подноси, тачније мрзи га. Мени је то баш чудно.

Једном сам написао наша имена на папиру и баш су лепо изгледала. Јован има пет слова, а Милица шест. Нисам их уоквирио срцем. Треба то да види тата, па после да ме задиркује. Нека хвала.

ВИСОКИ ЗИД

Дугме нисам нашао. Да будем искрен, пре-стао сам и да га тражим. Трава и коров су толико порасли испред наше зграде да бих се и ја изгубио у њима. Некада је о дворишту бринуо деда Јован, а сад брине – нико. Тата нема времена, а остали станари нису заинтересовани.

– Само да набавим грабуље, ја ћу га средити – једном је рекла мама и на томе је остало. Ваљда је тешко набавити те грабуље.

Недавно сам сањао да је моје Дугме појела мачка. Дозивало ме је, тражило помоћ, али ја сам спавао и никако нисам могао да се пробудим и спасем га. Ноћна мора! Кад сам коначно отворио очи, био сам ван себе. И од сна и од јаве. Забио сам главу у јастук и ридао до јутра.

Ујутру сам изгледао као чудовиште. Сав сам био натечен и црвен у лицу. За доручком мами и тати сам рекао да сам плакао због двојке из математике. Гледали су ме збуњено. Питам се како ли би ме тек гледали да сам им рекао истину.

Надам се да Дугме није појела никаква мачка. Волео бих да га је узела птица у кљун, однела у други град и убацила га неком детету у џеп. То би било баш супер! Кад бих знао да је Дугме код неког другог детета, више се не бих толико секирао. Знао бих да је у сигурним рукама.

Недостају ми и Дугме и деда. Често их се сетим. Али поред Милице човек не стиже ни да одахне, а камоли да пати. Код ње су стално неки догађаји, као на покретној траци.

Најновија ствар је да се Милица опет заљубила. Овог пута у Душана. За разлику од Мирка, Душан се заљубио у Милицу. Сада свако има неког и неко има сваког. Једино сам ја остао сам. По цео дан седим у соби и пребројавам дугмета, а шта друго да радим? Милицу виђам ретко, и то увек у комплекту с Душаном. Једном приликом Душан ми је рекао да ће уписати медицину и да ће пронаћи лек за моју болест.

Милица је тада радосно поскочила и пољубила га у образ, а ја сам једва процедио:
– Супер.

Морам да признам да ми је тај Душан одвратан. Као прво, отео ми је Милицу, а као друго, хоће да се прослави на мојој невољи. Стварно не знам шта ми је горе – да останем овакав кљакав целог живота или да Душан добије Нобелову награду због тога. Катастрофа!

Милица и ја се више не враћамо заједно из школе. Она сад иде другим улицама. С Душаном. Али нисам ни ја наиван. Више не пролазим кроз парк. Нисам луд да се сваког дана потресам кад прођем поред наше клупе. Пронашао сам нов пут до куће. Јесте мало дужи, али је занимљивији. Ја га зовем – пут поред девет ограда. У тој улици има девет ограда и свака је другачија: камена, дрвена, од ружиног грма, гвоздена, украсна, поломљена, од цигала, од прућа и високог зида.

– Ко ли живи иза ових ограда? – питао сам се завирујући у дворишта.

Пошто завиривањем ништа нисам сазнао, почео сам да замишљам. Рецимо, у каменој

кући живи камени дечак. Све му је од камена: ноге, руке, глава... Све, осим срца. Срце му је од гепарда. Огромно и моћно. Затим, иза дрвене оgrade живи породица мишева. Ђерка мишица је расла у срећи и љубави све док једног дана тата миш није рекао да више не воли маму мишицу, већ тамо неку другу глодарку. Иза оgrade од ружиног грма налази се болница. Тамо све мирише на руже – и постељина, и лекари, и лекови... Тамо деца остају само један дан јер од тог чаробног ружиног мириса одмах оздраве.

Све у свему, тако је настало осам прича. Требало је да напишем девету, међутим, никако нисам могао да смислим ко живи иза високог зида. Једном сам стајао испред тог зида и стајао и стајао све док није пао мрак. Било је крајње време да кренем кући, а ја још ништа нисам смислио. Наједном, зачуо сам глас иза леђа:

– Види ти Кљаке! Заузео пола улице. Не може човек да прође од њега.

Брзо сам се окренуо кад сам имао шта и да видим. Кобра је стајао раширених ногу, с рукама у џеповима.

– Дугме! – било је прво што ми је пало на памет.

Међутим, Дугме већ дуго није било са мном.

– А ја се таман питам ко ће да ми купи пиво кад оно Кљака! – гледао ме је Кобра с висине и полако ми се приближавао.

Тресао сам се као бушилица за бетон. Цепови су ми били празни, а Кобра ми је био свеближи. Нетремице сам гледао у реп змије који је извиривао из његовог рукава. Бар да сам послушао тату и понео штап. Послужио би ми за одбрану. Тата ми стално говори да су три ослонца много јача него два и да бих био сигурнији при ходању са штапом. Али ја не волим ни да га видим, а камоли да га носим. Нарочито кад идем у школу.

– Вади паре или оде и друга нога! – рекао је Кобра и заврнуо рукаве. Сад су у мене пиљили и он и његова змија.

– Не дам – наједном сам чуо свој глас.

– О, види ти Кљаку! – грохотом се насмејао Кобра.

– Не дам јер штедим за тетоважу! – смислио сам одговор у тренутку.

– Шта ћеш ти, несрећниче, да истетовираш, мајке ти?! – Кобра се гушио од смеха.

– На овој руци ћу штаке, а на овој инвалидска колица – за разлику од тела, глас ми није дрхтао. Нимало.

Кобра се толико смејао да је све ударао рукама о зид. Не знам да ли је то трајало минут или вечност, тек ја сам осетио да ми ноге откажују. Да се нисам ухватио за онај зид, сручио бих се на земљу као кула од карата.

– Не памтим кад сам се оволико смејао! – рекао је Кобра држећи се за стомак. – Ајде сад бриши!

И таман кад сам се окренуо и направио два корака, опет чујем Кобрин глас.

– Кљако, и да знаш, ако те неко буде дирао, има одмах да ми кажеш, јасно?

Потврдно сам климнуо главом и наставио да ходам придржавајући се за високи зид. Ето, тако је настала и девета прича. Најбоља од свих. А само кад се сетим колико сам се мучио на почетку.

ЖИВО БЛАТО

Неко скупља сличице фудбалера у албуму, неко лајкове на друштвеним мрежама, неко новац у банци, а ја скупљам дугмета. Сад је то већ озбиљна колекција. Имам 925 оригинала и 16 дупликата. Још мало па хиљадарка. То ћу морати да прославим. Тати се у почетку допао мој колекционарски рад, па ми је доносио врло занимљиве примерке од својих колега. Како он често сарађује са странцима, добио сам дугмета из Италије, Француске, Немачке, Словеније, Хрватске, Македоније, БИХ, Пољске, Кине и Вијетнама. Али после једне наше свађе прекинули смо професионалну сарадњу. Тог дана је дошао надрндан с посла, а ја сам на трпезаријском столу обављао врло детаљну обраду примерака.

– Јоване, где ти мислиш да ја ручам? Где да ставим лаптоп? Од тих твојих дугмића више не може да се живи! – викао је. – Играш се као нека бебица! По цео дан седиш с мамом у кући. Боље би ти било да нађеш друштво. Ја сам у твојим годинама...

– Тата, само да знаш шта бих све ја радио у мојим годинама! – рекао сам, скупио дугмад и залупио вратима.

Касније, када сам се одљутио, решио сам да направим списак жеља.

– Баш да видим шта бих ја то волео да радим у животу – узео сам свеску и оловку и дубоко се замислио.

Било је ту свега и свачега. Рецимо, компјутер, скијање, пут око света, фото-апарат, пита од бундеве, сладолед, порше итд. Записивао сам све што ми је падало на памет. Када је списак жеља био готов, кренуо сам да прецртавам оно што ми није било битно. То јест оно без чега могу да живим. Са списка су тако одлетели и компјутер, и сладолед, и порше... На крају је остала само једна једина жеља – Милица.

– То је тачно! Милица ми је најбитнија у животу – замишљено сам вртео оловком око њеног имена.

У почетку су ти кругови оловком били благи и спори, а онда су постали толико јаки и брзи да сам на крају поцепао папир.

– За све је крив онај досадни нобеловац. Да се он није појавио, Милица и ја бисмо сад правили планове на нашој клупи. Тата је скроз у праву. Седим у кући као баба и играм се као беба.

Гледао сам како се кишне капи сливају низ прозорско стакло. Кад помешаш све температуре, добијеш неку *блашо* боју. Е, тако сам се осећао тог тренутка. Помешано. Замишљао сам како бос гацам по блату и како ми гњецава смеша пролази између ножних прстију. А врло брзо нисам видео ни своја стопала, а ни своја колена. Тонуо сам у живо блато. Све брже и брже. Осећао сам се као неки споредни лик из ТВ серије ког је требало брзо ликвидирати, још у првој епизоди. Остало је само да зароним и да се чује оно *блoй, блoй* и да ме више нема. Кад наједном пролети ми мисао кроз главу:

– А могао бих ја да позовем Милицу! Чисто да видим шта ради.

Све у свему, Милица се баш обрадовала кад ме је чула. Причали смо о свему и свачему, па чак и о живом блату. Душана нисмо поменули.

УШЋЕ САВЕ У ДУНАВ

Можда тај Душан и није тако лош, али чим се помене слово Д, мене ухвати нервоза. То је оно осећање кад ти дође да бациш или разбијеш прву ствар која ти је при руци. Бар је тако у мом случају.

– Срела сам Милицу и Душана – рекла је мама чим је ушла у кућу.

Ова њена реченица је била довољна да истог тренутка погрешим у писању. Нервозно сам исцепао лист из свеске, згужвао га и бацио на сред себе. Мама ништа то није видела, па је наставила:

– Много су слатки њих двоје.

Када је мама завршила другу реченицу, преко себе је полетела и свеска. Пала је преко лампе.

– Душан ти је поручио да му се јавиш! Каже, има неко изненађење за тебе! – довикивала је мама из кухиње.

Замишљао сам како мама и Душан нестају у живом блату и само се чује оно *бллой, бллой*.

– Јоване, ако је тебе срамота, хоћеш ја да га зовем?

Ово је било већ превише. Почео сам да ударам главом о сто.

– Шта радиш то? – мама је провирила кроз врата. – Зашто је она свеска на лампи?

Ударао сам све јаче. Стаклена чинија је по-скакивала на столу.

– Ко је проблем? Милица, Душан или ја? – мама је решила да ме уништи.

– Сви. Сви сте проблем! – одговорио сам бесно.

И даље нисам сигуран да ли ме је Душан позвао на излет по својој вољи или је у то изненађење мама умешала прсте. Све у свему, она нас је довезла до пристаништа и отишла. Ми смо се укрцали на брод и запловили Савом и Дунавом.

Био је октобар. Петак. Сунчано и топло. Милица и Душан су седели једно поред другог, а

ја сам заузео место наспрам њих. Нисам хтео да им се утрпавам. Поред мене су сели неки клинци. Били су немогући. Гурали су се, церкали, довикивали, гађали. Дошло ми је да их побацам у реку. На сву срећу, васпитачица их је одвела у кабину. И плус затворила врата. Кроз стакло сам видео да су тамо наставили да дивљају, али их бар више нисам чуо.

Татин колега има троје деце. Две девојчице, оне су још у вртићу, и једног дечака, он је предшколац. Кад одемо код њих у госте, хоћу да полудим. Маторци седе фино у дневној соби и разговарају, а мене затворе с том дечурлијом. Отпадну ми уши од њиховог драња. Скачу по мени као мајмуни, вуку ме за ноге и руке. Пењу ми се на главу. Али буквално се пењу! Тај терор тешко може да издржи и здрав човек, а камоли особа са инвалидитетом. Они мене толико изморе да ми се приспава на лицу места. Кад мама и тата крену кући, једва успеју да ме пробуде. Тако да ми је дечурлије преко главе. Наравно да ми је лакнуло кад је васпитачица одвела ту хорду клинаца у кабину. Већ сам се препао да ће ме сморити и да ћу заспати на

броду. То би био баш блам. Осим тога, хтео сам да уживам у сунцу, небу, рекама, Калемегдану, Ратном острву, Земуну, сплавовима... Људи, па ја сам први пут био на броду. И то захваљујући Душану. Да будем искрен, он ми је помогао да се попнем уз степенице, да отворим кесицу с грицкалицама, да скинем џемпер. И оно најважније, показао ми је место где се Сава улива у Дунав.

– Јоване, погледај! Сава је зеленкаста, а Дунав је смеђ. Ту где се два тока састају готово је права линија. Видиш?

– Да! Невероватно! – прошапутао сам задивљено.

И не само што сам видео него сам и осетио. Пред мојим очима дешавало се чудо природе. Спој две реке је нешто тако једноставно а величанствено да те тера да плачеш. Нисам веровао шта ми се дешавало. Гледао сам у ушће Саве у Дунав и кришом брисао сузе. Био сам сведок. Кад природа нешто науми да уради, не може је нико зауставити!

ПЕСМА

– Јоване, када мислиш да поправиш двојку из математике? Зачас ће крај школске године! Тати су само важне моје оцене. Њега баш брига шта мене мучи. Приближавао се зимски распуст. Сва деца ће негде отпутовати, а ја ћу опет чувати Београд и своју собу. Мало ми је све то досадило.

– Мама, да ли могу да не идем на вежбе за време зимског распуста?

– Јоване, шта би било да си спортиста? Исто би вежбао сваког дана!

– Али ја нисам спортиста!

– Зашто си такав? Ја више не знам како да ти помогнем!

– Мама, не треба ми твоја помоћ.

Када сам ово рекао, мама се само ућутала и отишла у купатило. Изашла је тек после петнаест минута. Очи су јој биле црвене и надувене. Она никако да схвати да сам ја одрастао. Да све могу сам. Добро, не баш све. Скоро све. И никако да схвати да су ми те вежбе чист вишак у животу. Њој такође. Једном сам је чуо како је причала преко телефона с другарицом:

– Жао ми је, али не могу да дођем на отварање твоје изложбе. Знаш, морам да водим Јована на вежбе... Нема шансе, он је сад у пубертету, расте, мора да вежба сваког дана... Нема ко други да га води, сама сам... Он је на путу, враћа се тек за недељу дана...

Кад је мама завршила разговор, рекао сам јој:

– Ја сам крив што ти више ниси уметница. Боље да се нисам ни родио. Свима би било лакше. Нарочито мени.

– За тебе не знам, али ја волим што си се ти родио. И волим те баш таквог какав си.

Тада сам ја отишао у купатило. Закључао сам се и плакао. У последњих неколико месеци у нашој породици је стално нека драма. Ил' се плаче, ил' се виче. Али, ајде, бар ми је у школи добро.

Деца су се навикла на мој изглед, па ме више и не примећују. Пролазе поред мене као поред чивилука. Баш их брига за то како изгледам. Исто важи и за наставнике. Коначно су почели да ми дају оцене које заслужујем. Престали су да ме гледају кô покисло маче. Све у свему, она двојка из математике ме је баш обрадовала, само да ме не чује тата. Њега та двојка избезумљује.

Што се тиче Милице и Душана, и ту су се ствари покренуле набоље. Нарочито после крста-рења по Сави и Дунаву. Једноставно Душан је престао да ме нервира. Пре неки дан сам га видео у школском дворишту како разговара с Милицом. Прво је Милица нешто причала и све овако млатарала рукама, а Душан је климао главом. После тога је Душан њој нешто говорио, а Милица га је слушала. Раније, када бих видео Милицу у Душановој близини, одмах би ме спопао бес. Али овог пута није. Напротив, спопала ме је нека слаткоћа у срцу.

– Па ја имам пријатеље! – помислио сам.

Дошао сам до њих и загрлио их. Они су загрлили мене. И тако смо ишли преко целог дворишта и церекали се. Све до улазних врата. Тада

нас је дежурна наставница питала како се то понашамо, а ја сам јој одговорио:

– Пријатељски.

– Јоване, промангупирао си се у последње време – рекла је наставница и мрко ме погледала.

Понекад ми је тешко да разумем одрасле. Пријатељски је баш лепа реч и значи да ниси сам. Шта је ту погрешно?

После тога сам написао песму о пријатељству. Прочитао сам је Милице и Душану и они су се одушевили. Плус су ме натерали да је пошаљем на школски литерарни конкурс. Ја сам их послушао и освојио прво место.

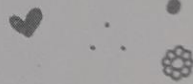
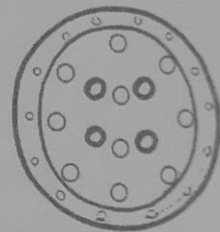
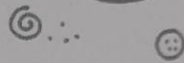
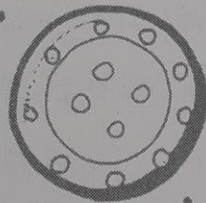
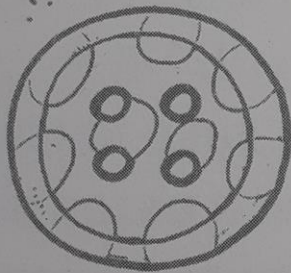
Када сам изашао на бину по награду, цела сала ми је пљескала. Овог пута се нисам успаничио. Уопште. Поред мене су били Милица и Душан. Они су ми помогли да се попнем уз степенице и дођем до микрофона. Песму сам прочитао без иједне грешке.

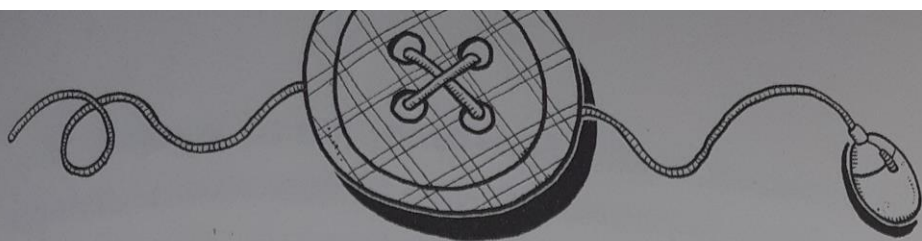
Неко из публике је викао:

– Браво, Јоване! Браво!

Мислим да је то била учитељица. Она и даље навија за мене и моје писање, иако ми више не предаје.

Друго полугодиште
петог разреда

КОМПЈУТЕР

Пробао сам да укључим свој компјутер, али нула. Не показује никакве знаке живота. Татин лаптоп не смем ни да погледам, а камоли да га користим. Кад бих му случајно избрисао неки документ, тата би ме лансирао на Месец. У мом одељењу деца имају и таблете и паметне телефоне... А ја? Шта ја имам? Компјутер који не ради. Једног дана ми је пукао филм. Позвао сам тату на посао и рекао му:

- Хоћу нов компјутер!
- О томе ћемо кад дођем кући. Сад сам у гужви!
- Ти си увек у гужви.
- Имаш компјутер, Јоване.
- Немам. Цркô је! Хоћу нов компјутер сад, одмах!

- Јоване, како то разговараш са мном?
– Лепо, телефоном. Кад будем имао компјутер, онда ћу те позвати на Скајџ.
– Јоване?! Дај ми маму на телефон!
– Кад завршимо разговор, зови маму па јој кажи шта имаш. Сад причаш са мном.
– Почиње ми састанак! Платићеш ми кад дођем кући!

Тако је и било. Кући је дошао раније него икада дотад. С врата је почео да виче на мене. Рекао је да је њему свега преко главе – и посла, и куће, и путовања, и страних клијената, а највише мене. И још је рекао да он не зна где удара од обавеза. Такође је казао да би ми било боље да поправим двојку из математике него што стално нешто измишљам и да треба да ме буде срамота. Тада је између нас двојице улетела мама. Мене је послала у собу, а тати је одбрусила:

– А шта ја треба да кажем?! Шта? Мислиш да је мени лако?!

Тог дана нисмо ни ручали ни вечерали. Они су се свађали у трпезарији, а ја сам ређао дугмета у својој соби. Ређао сам их по кревету,

и то најпре по величини, онда по боји, па по облику... У почетку сам прислушкивао маму и тату, а онда сам престао. Говорили су све једно исто:

– А да ли ти знаш како је мени?

– А тек како је мени?

Био сам уморан, али ми се није спавало. Осећао сам се као кад невреме протутњи кроз град па за собом остави преврнуте саксије, поломљене гране, разбацано ђубре, изливену канализацију. И тада сам се сетио оне дедине приче о жаби која је упала у канту с млеком. Могла је одмах да одустане и потоне, али она је плувала укруг, плувала, плувала... И на крају се спасла. Од њеног пливања се умутило млеко. Настао је чврст путер. Жаба је искочила из канте и одскакутала даље својим путем.

– Кад је могла жаба да се спасе, спашћу се и ја! – помислио сам. – Нисам ја ваљда најгори!

Онда сам од дугмића направио један вееелики талас. Легао сам у њега и скупио се колико год сам могао. И тек тада сам заспао. Те ноћи сам имао предиван сан. Сањао сам да смо Дугме, Милица, Душан и ја седели на обали и

бацали каменчиће у море. И било нам је много лепо. Сваки човек жели да му буде лепо. То је ваљда природно стање. Исто као што је природно да река тече и улива се у другу реку, језеро или море.

Никада нисам био на мору, а баш бих волео. Мама и тата о томе ништа нисам рекао, да не испадне како опет нешто измишљам. Море сам видео једино на сликама и филму. Добро, и у сновима. Често сањам море. Али никако да уђем у њега. Само стојим на обали и гледам га. Без везе.

За доручком мама и тата су се све нешто смешкали и трептали једно другом.

– Значи, помирили су се! – закључио сам.

Држао сам сендвич испред уста и чекао да видим шта ће се догодити. Било је узбудљиво као у љубавном акционом филму. Кад се њих двоје удруже, обично ја надрљам. Стрепео сам. Чекао сам шта ће ми рећи па да загризем сендвич.

– Јоване – мама је коначно проговорила. – Тата и ја смо се синоћ договорили три ствари.

– Три? – тихо сам поновио. Већ сам се био престравио.

– Да – мама је звучала врло одлучно. – Добрићеш нов компјутер и наставницу математике. Добро сам прошао. Задовољан сам. Сад ми је криво што им ништа нисам рекао за море. Можда би ми се и та жеља остварила.

– А шта је треће? – погледао сам их упитно.

– Дугмићи... – тата је заустио, али сам га ја брзо прекинуо.

– Не долази у обзир! – испустио сам сендвич из руке и устао од стола. – Не дам дугмиће. Не дам! И тачка!

Кад тата нешто запне, не одустаје. Он мисли да ме моја колекција кочи у развоју. Да сам због дугмади бебаст. А то није истина. Уопште.

ОЛГА

Коначно је прошла и та зима. Лето не волим због врућинчине, а зиму због поледице. Једва се крећем по сувим улицама, а камоли по клизавим. Онда се мама додатно успаничи, јер ако се поломим на леду, тешко и мени и њој, а самим тим и тати. Пошто је стигло пролеће, сви смо одахнули.

Писање на компјутеру ми је одлично ишло, а надам се да ћу поправити и ту двојку из математике. Баш бих волео. Олга се много трудила да ми објасни сваки задатак. Хтео сам да је замолим да ми поклони једно своје дугме, али ипак нисам. Рачунам, има времена, тек смо се упознали.

Пре неки дан ми је била Милица, и то без Душана. Обрадовао сам се, није да нисам, али

ипак некако другачије него раније. Није ми она више једина радост у животу.

– Јоване, направио си нов размештај – загледала је собу. – Свиђа ми се.

– И мени се свиђа твоја нова фризура.

За Милицу никада нисам био ни Мута, ни Кљака, али ни Јоца ни Јока. Увек ме је звала по имену. Моја мама каже да ме је Милица извукла из чамотиње, а њена мама каже да сам ја Милицу извукао из депресије. То му дође једно те исто, само што се Миличина мама лепше изразила.

– Имам поклон за тебе – погледао сам је и насмејао се.

– Дивно. Волим поклоне – насмејала се и она мени.

Отишао сам до писаћег стола, узео жуту фасциклу и предао је Милици. Она је извадила папир из фасцикле и почела да чита. Наглас.

Драга успомена

- Добар дан, желео бих једну реку.
- Жао ми је, али све реке су нам распродале!

- Хм, шшеша! Онда ми дајте једну планину, и
шо са зимзеленом шумом!
- Тренушак, само да погледам у магацину.
- И?
- Осмала нам је једна једина планина, али са
листопадном шумом. Може?
- Реците ми, која је шума у пишању?
- Букова.
- Онда ништа. Имам већ шри букове шуме.
- Уколико вам није хишно, наврашише крајем
века, шада очекујемо да нам сшигне нова роџа.
Осим река и планина, добићемо и све врше
вешрова, од повешарца до оркана.
- хвала, врло сше љубазни, али шо ми је
касно! Мени сад шреџа једна река.
- Слушајте, можда могу нешто да наћем
испод шезге, ако ми заузврат даше шу клупу
што вам вири из цепа поред срца.
- Ни случајно! Ту клупу не бих дао ни за све
реке свеша. То ми је драга успомена.

Када је завршила с читањем, Милица ништа
није рекла. Само је прислонила папир на гру-

ди и тако га је држала. Што се мене тиче, није морала ништа ни да каже. Ја сам знао да јој се допао мој поклон. И то веома.

Планирам Олги да прочитам неке песме. Неке новије. Баш ме занима шта ће она рећи. Олга је сасвим другачија од Милице. Код ње је све много мирније. Можда јер је старија. Олга иде у гимназију. Она воли математику, књиге, *Твиттер* и врапце.

Олга остане код мене често и после часа. Разговарамо о свему и свачему. Рекла је да сам веома зрео за своје године. Очигледно да ме она види сасвим другачије од тате. Дала ми је списак књига које обавезно треба да прочитам.

– *Фурам феминизам?* – запањено сам се од наслова. – Али ја сам дечак!

– Баш зато треба да је прочиташ – рекла је Олга а да није трепнула.

СРЕЂА

Дани су били све дужи и дужи, а мени су постали све краћи и краћи. Толико тога је требало урадити! Између осталог, спаковати дугмета у кутију. Ипак сам одлучио да их поклоним. Још ми је остало да смислим коме. Већ дуже време не стижем ни да их погледам, а камоли да их пребројавам и ређам. А неке би били од користи. Осим тога, Олга каже да није здраво везивати се за предмете. Мислим да је у праву.

Ноћас сам опет сањао море. Овог пута нисам стајао на обали. Био сам у мору, тачније на пучини. Померао сам ноге и руке како сам желео. У свим правцима. И ништа ме није болело. У стварности није тако. У стварности сам згрчен

и стегнут и не знам да пливам. Био је то диван сан. Толико леп да сам се пробудио. Лежао сам на кревету и размишљао.

– А можда је сан стварност, а стварност је сан. Можда...

У сну је све могуће. Милица је једном сањала да лети, а мој тата је сањао како се он, мама и ја возимо џипом по некој планинчини. Мама му је рекла да то може само да сања јер она није љубитељ ни џипова ни планина. А тата јој је одговорио:

– Ех, каква си! Не умеш ни да се играш!

Моја мама се некада баш много играла, и као девојчица и као уметница. Гледао сам њене фотографије. Данас се мање игра, а више се-кира. Све схвата озбиљно. Такав сам и ја био. Мрачитељ. Више нисам. Олга каже да и лоше ствари могу да испадну добро. И у праву је. Да није било моје двојке из математике, нас двоје се не бисмо упознали.

– Олга ме је позвала у понедељак на саста-
нак удружења *Живели врайци!* – похвалио сам
се Милици. – Желим да се укључим у акцију.
Врапци су све угроженији у градовима.

Можда ипак није требало ово да јој кажем. За њу ће тај понедељак бити веома тежак дан. Развешће јој се родитељи. Званично. У суду. А ја запео – врапци па врапци.

– Могао бих да јој испричам ону дедину причу о жаби која је упала у млеко! – одушевљено сам се сетио.

Али сам ипак одустао. После врабаца само јој још жабе фале. Код мене и Милице је све супротно. Када је она 😊, ја сам ☹ и обратно. То можда и није тако лоше. Можемо једно друго да тешимо.

– Милице, да ли треба да кидам дугмета? – питао сам је одлучно. – Слободно реци ако треба. Види колико их имам на себи!

Знам да јој нисам много помогао, али сам је бар насмејао. Али и то је нешто!

Кад сам већ поменуо дугмета, да кажем и ово... Своју колекцију сам поклонио мами. Већ је кренула да прави уметнички рад. Тата и ја јој помажемо. Придржавамо, додајемо, лепимо, сечемо, исправљамо... Мама се поново игра. Каже да ће помоћу дугмета приказати нашу породицу. То ће бити неко лудило. Једва чекам да

заврши. Отварање изложбе заказано је за јесен.
Драго ми је и за маму и за дугмета.

Ето, тако стоје ствари! А што се мене тиче,
престао сам да се тресем као оне ноћи кад сам
схватио шта је то церебрална парализа. Сад
умем да препознам кад сам тужан, кад срећан,
кад се плашим, а кад се љутим. У ствари, знам
још нешто, знам шта је то љубав! То је једно
предивно осећање кад ти ништа није тешко, чак
ни математика, и кад ти је све лепо, чак и кад
себе видиш у огледалу!

Ако све ово сањам, онда је то леп сан. Ако ово
живим, онда је то леп живот. Мој живот.

Неки људи баш имају среће! Ево, на пример, ја.

ИМАТИ И НЕМАТИ

Гордана Малетић

Читалац романа Јасминке Петровић *О душме-шу и срећи* сазнаће како се тврдња о срећи из прве реченице у књизи претворила у потпуно супротан исказ у последњој. Пошто се добрим писцима верује, морамо претпоставити следеће: ауторка није погрешила, нити је хтела да вара децу, већ и сама верује у то како је могуће да главни јунак на почетку књиге каже да је несрећан, а на њеном завршетку да је срећан.

А шта се десило између прве и последње реченице? Описан нам је живот дечака Јована, који је рођен са инвалидитетом, па има и разлога да буде незадовољан. Он не може да уради много тога што је другима сасвим обично

и једноставно. За све му треба више времена и уопште му није лако у школи. Због тешкоћа у кретању, због повучености и спорости следе му и погрдни надимци. Наравно да му је због тога тешко, а тешко му је и зато што, као другачији од остале деце, још није нашао жељно очекиваног пријатеља. *Код мене је увек неко ѿмрачење, Сунца или Месеца*, горко каже Јован.

Неко ко има бујну машту – а такво је свако дете – замисли и оно чега нема, што му недостаје, па и пријатеља. За почетак ће друштво Јовану правити једно бело пластично дугме, које је нашао у џепу болничке пиџаме. Али како живот обилује и лепим и ружним, иако се то дугме неће претворити у нешто живо, ипак ће му доносити мало самопоуздања. А када се срећа појави у лику једне девојчице – Милице – дечак ће са сигурношћу знати да му се жеља испунила и да је стекао пријатеља.

Како се то препознаје? То је једна од ретких ствари која је лакша Јовану него другима јер је заинтересованих за његов живот мање. Зато је непогрешиво проценио да Милица има особине пријатеља. Кад нам се неко смеши, теши нас,

проводи пријатно време с нама, разуме нас, то је, свакако, пријатељ. Није, додуше, једноставно такву јединку делити с другима, али и на то се човек навикне. И пријатељи имају свој живот и не могу искључиво у пријатељевању проводити своје време. Јован, који је врло паметан дечак, постепено открива многе истине о пријатељству и почиње да их разуме. Како је Милица проширила његов хоризонт! Свет му се повећао, постао лепши и чаробнији, открио му је много тога што није знао – па и да види себе другим очима.

То, наравно, не значи да ће главни јунак занемарити дугмиће. Како је свакодневна мука с непослушним телом непрестана, у тренутку једног пораза Јован баца дугме. Онда се каје и почиње да га тражи. Од тада, кад им је тешко, Милица и Јован поклањају једно другом своје дугмиће. Због те игре и узајамне блискости ови предмети им постају веома важни. Њихова размена вероватно настаје као израз жеље за међусобним тешењем, а дугмад – зато што су стварна – доказ су да Јован и Милица мисле и брину једно о другом и она их подсећају на то. Зато се дугмета чувају. Дечак је накупио читаву

колекцију од скоро хиљаду комада. И ето нове муке: Како се одвојити од њих?

Изгледа да је подједнако тешко и навикнути се на некога или нешто, али и одвикнути се од нечега. Понекад стварима придајемо много већи значај него што заслужују, али наклоност према нечему нема само један узрок. Поред тога што нас подсећају на неке догађаје из прошлости и што су, у ствари, успомене, дугмета могу бити и лепа, од њих се може направити нешто, може се бирати најлепше дугме, колекционар може бити поносан на своју збирку. Кад Јованов живот постане потпунији и лепши, он ће је поклонити мами да од ње направи уметнички рад. И тако игра са овим ситницама поприма нов смисао.

Јован је успео да стекне самопоуздање, али то тражење, као и код свих других, трајало је дуго. Како је почело, ни он сам не би могао са сигурношћу да каже. Једна добра ствар утицала је на појаву друге, уз мало охрабрења са стране и захваљујући књигама које је читао. И кад се то десило, одшкринула су се врата великог света, који је хруплио у дечаков живот.

Између осталог, кад је поверовао у неке своје моћи, Јован је слободније почео да пише песме и приче и да их чува, стварајући неку другу збирку, важнију од оне прве. Она је јасно указивала на његове лепе способности да размишља, запажа и, уз помоћ маште, описује на свој начин, *уврнуто*, неке сасвим необичне ствари. Таквом, *брзомислећем* Јовану Милица је рекла да личи на гепарда, његову омиљену животињу. Колико год му ово поређење било смешно, оно му је открило истину о томе да је наш духовни свет подједнако важан колико и овај видљиви. Када негујемо духовни свет, то се онда покаже и споља.

А тек колико је важно не гледати само у себе и окренути се другима! Јован је открио чињеницу да су врапци у градовима угрожени и постао спреман да им помогне. Тако је његов живот добио нов смисао.

Осим што нам је испричала причу о једном необичном детињству, Јасминка Петровић је у њој поставила питања важна за све нас: Шта је срећа и како се долази до ње? Тражење тих суштинских одговора, чији бисмо рецепт сви

пригрлили и испробали, показаће да то што је неко фудбалер, пилот или пијаниста – насупрот ономе што је главни јунак мислио на почетку књиге – не може бити срећа само по себи. Нико се не рађа ни сасвим срећан, ни сасвим несрећан. Некад нам треба времена да схватимо да смо већ срећни или да смо то били а да нисмо приметили. Некад срећу и не тражимо јер је не видимо ни у чему, као да су нам за то потребне неке нарочите наочаре.

Иако можда не бисмо желели да је тако, за срећу се морамо изборити сами – и то никада није лако. Зато неки сматрају да је човеково само оно што је сам створио, али и да је богат само онај који даје. Једно је сигурно: откривање света и себе у њему – лепо је. Јован је искусио тај дуготрајни процес и то је његова срећа. У детињству и младости наша су радозналост и трагалаштво највећи, али је добро кад се не посустане у томе и кад целог живота имамо воље да препознајемо оно што је вредно и добро. Дечак Јован је научио да оплемењује свој живот и то је његова велика победа.

Размислите о следећим питањима која покреће ово књижевно дело:

- У ком је лицу роман написан? Ко прича причу?
- Да ли је прича измишљена?
- Ко су њени главни ликови?
- Које су добре Миличине особине, а које Јованове?
- Како дугме неке може да улије самопоуздање?
- Како се ти понашаш према неке ко је другачији од остале деце?
- Која је сцена у књизи за тебе најдирљивија?
- Шта је за тебе срећа?
- Да ли си погледао/погледала филм *Злојоње*, снимљен по мотивима ове књиге? Какви су твоји утисци о том филму?